

علم امام رضا(ع) متفاوت از دیگر ائمه است

آیت الله مصطفوی با بررسی خدانشناسی استدلالی در بیانات امام رضا(ع)، به جایگاه ویژه آن حضرت در اشاعه معارف اهل بیت پرداخت و گفت: امام رضا(ع) عالم آل محمد(ص) نام دارد، همه ائمه عالم بودند ولی ظهور علم آنان فراهم نشد اما ظهور علم امام رضا(ع) چه در مدینه و به ویژه در سفر به خراسان برای طبقات مختلف فراهم شد.

همشهری آنلایین: آیت الله مصطفوی با بررسی خدانشناسی استدلالی در بیانات امام رضا(ع)، به جایگاه ویژه آن حضرت در اشاعه معارف اهل بیت پرداخت و گفت: امام رضا(ع) عالم آل محمد(ص) نام دارد، همه ائمه عالم بودند ولی ظهور علم آنان فراهم نشد اما ظهور علم امام رضا(ع) چه در مدینه و به ویژه در سفر به خراسان برای طبقات مختلف فراهم شد.

به گزارش خبرنگار مهر، آیت الله دکتر سیدحسن سعادت مصطفوی از اساتید حوزه و دانشگاه در نشست فلسفه الهی در کلام امام رضا(ع) که دوشنبه 3 بهمن ماه در پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات برگزار شد به بررسی برخی مناظرات امام رضا (ع) در اثبات عقاید حقه مکتب اهل بیت و خدانشناسی استدلالی در بیانات امام رضا(ع) پرداخت.

این استاد فلسفه و مدرس حکمت سینوی گفت: امام رضا عالم آل محمد(ص) نام دارد، همه ائمه عالم بودند ولی ظهور علم آنان فراهم نشد اما ظهور علم امام رضا(ع) چه در مدینه و به ویژه در سفر به خراسان برای طبقات مختلف فراهم شد.

وی با تشریح برپایی مجالس مناظره بین علمای ادیان مختلف و ترجمه کتب ارسطو و دیگر کتب فلسفی و علمی یونانیان در زمان مأمون تأکید کرد: در یکی از سمینارهای علمی که با حضور امام رضا(ع) صورت گرفت همه علمای یهود و مسیحی و مجوس و حتی بی دینان حضور داشتند و یک بحث آزاد علمی برپا شد. عمران صابی که از علمای برجسته آن زمان بود با مناظره ای که امام رضا داشت شرط مسلمان و شیعه شدنش را قانع شدن از پاسخهای امام رضا(ع) به سؤالاتش قرار داد و در پایان مناظره با امام شیعه شد.

آیت الله مصطفوی با اشاره به حدیثی از کتاب وافی فیض که مشتمل بر کتب اربعه است به تشریح مناظره امام رضا(ع) با احمد بن زنتی پرداخت و گفت: بنظری سؤال کرد که خدا چه مکانی دارد و چه کیفیت وجودی دارد و بر چه چیزی تکیه دارد؟ و امام رضا(ع) در پاسخ در مورد زمان سخن نفرمود چون وقتی بحث مکان مشخص شود زمان نیز حل خواهد شد.

وی افزود: امام رضا فرمود: خداوند خودش مکان ساخته چگونه می‌تواند مکان داشته باشد و اگر خدا مکان داشته باشد مکان خدا را چه کسی ساخته؟ پس خدا مکان ندارد. حضرت در مورد زمان سخن نفرمود چون بحث زمان محل اختلاف است که آیا اصل زمان یک واقعیت عینی است یا امری انتزاعی است.

اگر بنا باشد خدا مکان داشته باشد و مکان لازمه وجودش باشد پس خودش نمی‌تواند مکان خلق کند پس باید اول مکانش را یکی دیگر خلق کند و اگر خودش مکان را خلق کند نقد کلام می‌شود و تسلسل می‌شود لذا خدا مکان ندارد چون خالق مکان است زمان ندارد چون فوق زمان است و محیط بر زمان و خالق زمان است.

استاد حکمت سینوی با اشاره به اینکه کیف یعنی حالات و صفات نفسانی مثل پیری، جوانی، خوشحالی و ناراحتی و... در واقع عوارضی که بر ما وارد می‌شود و ما را تغییر می‌دهد، گفت: موجودی که کیف داشته باشد متأثر می‌شود یعنی حالتی یا چیزی را که نداشته به دست می‌آورد و یا حالتی یا چیزی را از دست می‌دهد مثل موجودات عالم. ما دائماً در حال تغییر هستیم و تغییر یعنی حرکت که به معنی زوال حدوث است.

وی افزود: حضرت در پاسخ به این سؤال که خداوند بر چه اعتماد کرد و بر چه قرار گرفته است؟ فرمود: خداوند بر قدرتش تکیه دارد. عرش خدا قدرت خداست ان الله العرش استوی روایات اسلامی تأکید دارد که مکان عرشه علی الماء عرش خدا روی آب است و عرش خدا قدرت خداست و ماء علم است و قدرت با علم خدا یکی است. خدا مثل ما نیست که علم و قدرتش جدا باشد مثلاً ما علم به چیزی داریم اما قدرت به وجود آوردن آن را نداریم مگر یک جا آن هم در صور ذهنی علم ما عین قدرت ما می‌شود اما در عالم خارج چنین قدرت آنی را نداریم.

وی تأکید کرد: شاید سؤال شود که آیا صفات خدا عین ذات خدا نیست؟ پس این روایت نشان می‌دهد قدرت غیر از خداست؟ در پاسخ باید بگوییم که صفات خدا عین ذات خداست؛ درست. اما هر صفتی یک ظهوری دارد عالم مظهر صفات خداست؛ خدا از حیثیت قدرت یک ظهوری دارد که آن ظهور قدرت است که عرش الله است نه خود قدرت. ظهور العلم است که کان عرشه علی الماء نه خود

علم. در وجود ما ظهور صفات به تدرج بروز می‌کند اما در خدا تدریج نیست و همه عالم مظهر قدرت و علم حق است.

وی به تشریح بخشی از متن کتاب عیون اخبار الرضا شیخ صدوق پرداخت و گفت: در یکی دیگر از مناظرات امام رضا(ع) با عمران صابی که از علمای برجسته زمان خود بود و بعداً مسلمان و شیعه شد، از امام سؤال می‌کند که نسبت ما با خدا چیست؟ حضرت فرمود: خالق است. پرسید: آیا وقتی خداشناس می‌شویم ما در مقام سیر و سلوک با خدا یکی می‌شویم (اتحاد) و یا او در ما حلول می‌کند؟

آیت الله مصطفوی توضیح داد: اتحاد و حلول هر دو کفر است و مرحوم ملاصدرا اتحاد را عقیده جهلیه صوفیه می‌خواند. خدا واجب الوجود بالذات است. هیچگاه ممکن بالذات، موجب بالذات نمی‌شود چون محال عقلی است. اینکه خدا حلول می‌کند هم غلط است. واجب بالذات چگونه در ممکن بالذات حلول می‌کند؟ ممکن بالذات ذاتش عدم و لا اقتضای محض است در حالیکه وجود ذات حق فعلیت تام است و ذات حق تعالی فوق مالایتناهی و نامحدود است چطور در وجود متناهی ما یک لایتناهی ظهور می‌کند؟ و این محال عقلی است.

وی افزود: امام رضا(ع) برای اینکه نسبت موجودات عالم با خداوند را روشن کند مثل آن را بیان می‌فرماید و می‌گوید: وقتی به آئینه نگاه می‌کنی نسبت به صورت آینه چگونه است؟ آیا شما در آینده رفتی و متحد با او شدی یا تو در آن حلول کردی؟ خیر بلکه آن صورت نمودی از تو است و تو را حکایت می‌کند ضمن اینکه متباین یا عین تو هم نیست. چیزی که نه عین تو و نه غیر توست بلکه نمود توست.

استاد فلسفه و عرفان تصریح کرد: برای همین است که امیرالمؤمنین (ع) می‌فرماید خداوند داخل فی الاشیا لا بالممازجه و خارج عن الاشیا لا بالمباینه خدا داخل اشیا است ولی حلول در آنها نمی‌کند اما هیچ چیزی از او غافل نیست خارج است اما از ما جدا نیست. عالم جلوه خداست که عرفا از همین نظر امام رضا (ع) بهره گرفتند و می‌گویند عالم مرآت خداست

آیت الله مصطفوی در پایان در مورد شخصیت امام رضا(ع) گفت: برای هیچ امامی حتی امیرالمؤمنین شرایط و زمینه‌ای محقق نشد که بفرماید من امام بر حقم الا برای امام رضا این امکان ایجاد شد. امام رضا وقتی به نیشابور تشریف آوردند در حدیث سلسله الذهب بر این مسئله تأکید فرمودند و خود را امام برحق معرفی کردند. لذا سفر امام(ع) به نیشابور منشأ برای شیعه شدن مردم ایران شد.